

ՔՐԻՏՈՍԿԻ ՀԱՆՔԵՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԺԹ. ՏԱՐԻ

31 ՄԱՐՏ 1901

ԹԻԻ 13

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Զատկական Արշալոյսը

Յակոբոս Հ. ձեռագրեան

Աղօթքի Ժամեր

Ա. Կ. Պետիկեան

Յաջողութիւն Ակնկալեցիք

Յակոբոս Հ. ձեռագրեան

Արարչին Երազները (Բանաստեղծութիւն)

Արտաշէս Յարութիւնեան

Դրական Բնայքներ. — Ոսկի Զուկերը

Ենովք Արսէն

Կուն Թոյսրոյի Կեանքէն

Յովհ. Ս. Ալիքսանեան

Հոգիս (Սուէ)

Յովհ. Գազանճեան

Մեծ-Քաղցիկն (Երազեպ)

Վա հան Յարութիւնեան

Յառաջիկայ քիւով Բրոժ. Յ. ձեռագրեանի Դոյնները յօդուածին Բ. մասը:

ՀԱՏԸ 40 ՓԱՐԱ

ՏՊԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱԳԱՆԱՆ

ՔՐԻՏԻԿԱԿԱՆ ՀԱՅԵՐԵՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԺԹ. ՏՄԻԻ.

31 ՄԱՐՏ 1901

ԹԻԻ 13

ԲՍԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

1. ԲԻԻՐԱԿՆ առ այժմ կը հրատարակուի շաբաթը անգամ մը:—2. Տարեկան բաժնեգինն է Պոլսոյ եւգաւառներու համար 50 դր., արտասահմանի համար՝ 5 ռուպլի կամ 12 ֆրանք կամ $2\frac{1}{2}$ տոլար, բոլորտարութեան ծախքը խմբագրութեան վրայ:—3. Ձեռքէ կը ծախուի հատը 40 փարայի:—4. Հրատարակութեան վերաբերեալ նամակ կամ գրութիւն պէտք է ուղղել՝ Րապերդ Գօլէն, Բրոք. Յ. Ճեմիզեանի, իսկ բաժանորդագրութեան արձանագրութիւնները եւ բաժնեգինները պէտք է ուղղել Տնօրէնութեան, Է. Պօլիս, Ղալաթիա, Գուրլուցլու. Խան բիւ 7, Սագաեան Տպարան:—5. Անվնար նամակ կամ գրութիւն չընդունուիր:—6. Տաք օրինակի բաժանորդ բերողին մէկ օրինակ նուր կը տրուի:

ՔԱՏԱԿԱԿԱՆ ԱՐՄԱՆՈՅՍՈՐ

—88—

Արշալոյսը ամէն դարու ու ամէն երկրի մարդոց համար միշտ եղած է ու պիտի ըլլայ ամէնէն զարմանաօքանչ եւ հոգեւոր բնեւեղութիւն ֆիզիքական աշխարհին վրայ: Ո՛ր երեւակայութիւն կրնայ անտարբեր մնալ այն ուղիսինահոս լոյսին որ կը բլրի գիշերուան խորշերէն: Եւ մինչ կը թափուի այն ննջող աշխարհին վրայ՝ կը բերէ մեզ նորածագ օրը: Արշալոյսը միշտ հրաշք մըն է: Եւ եթէ, փոխանակ ամէն օր մեր վրայ ծագելու, միայն ժամանակ առ ժամանակ պատահող բան մը ըլլար, օրուան ծագումը պիտի ողջունուէր, հին Վէտայական երգոց օրերուն պէս, երկրպագութեան եւ պաշտամունքի մասնաւոր արարողութիւններով: Ի՞նչ լինի եւ նուիրական ժամ է այն երբ երկինքները կը նսլիտականան, եւ հոգեոյն կը ներշնչեն երկրպագութեան խանդ մը ի ներկայութեան այն Անհուն Հոգեոյն որուն հան-

դերձը ու ծածկոյթն է լոյսը: Այն մեղմիկ փառքը՝ որ երկնից վահանառութիւնը կը պարզէ մեր աչաց եւ կը հպի հեռաւոր ծառերուն եւ լայնածաւալ դաշտավայրին ամէնէն գեղեցիկ եւ ներշնչի խորհրդանշանն է ճշմարտութեան եւ յուսոյ այն մշտնջենական արշալոյսին որուն մէջն է իրօք կեանքին ուրախութիւնը եւ արժէքը:

Ձէք կարծեր թէ Արեւելեան հորիզոնին վրայ ամէն օր նկարուող փառահեղ երեւոյթին նմանող բան մըն էր այն միւս երեւոյթն ալ՝ երբոր տառջին Զատիկական առտուն՝ յաւիտենական կեանքի արշալոյսը ծագեցաւ մահուան խաւարչտին գիշերուան վրայ: Ի՞րաւ է որ հնադոյն օրերու մէջ ալ տեղ տեղ երեւցած էին անմահութեան մեծ խորհուրդին նշոյլները, լուսոյ աղօտ նշոյլներ գիշերուան հեռաւոր հորիզոնին վրայ, բայց երբոր այդ առտուն Բրիտոս Յարութիւն առաւ,

պայծառ օրը ծագեցաւ բովանդակ աշխարհի վրայ, եւ ամէն դարերու, ամէն ցեղի եւ դասակարգի վերաբերող մարդոց վրայ: Այդ վսեմ զարթոնումը նոր նշանակութիւն մը տուաւ պատմութեան, նոր արժէք մը կեանքին, նոր տեսութիւն մը ապագային վրայ: Ծամբորդները կ'ըսեն թէ Հիմալայա լեռները այնպիսի կերպով մը բարձրացած են Հընդ-կաստանի հիւսիսային կողմը, որ դէպ ի երկինք բարձրացուցած են երկրին մէկ ահազին մասը, անանկ որ անոնց կատարներուն վրայ կեցող մարդ մը երբ վար նայի, իրեն այնպէս կը թուի թէ բովանդակ Հնդկաստան՝ լեռներուն ընդդրկումովը վեր բարձրացած է: Նմանապէս երբոր Քրիստոս ջախջախեց իր կապանքները եւ մեռելներէն յարութիւն առաւ՝ յաւիտենական կեանքին շողումը թափելով մարդկային կեանքին վրայ, ամբողջ մարդկային սեռը վեր բարձրացուց դէպ ի անմահութիւն: Պարտէզին այն շիրմին մէջ կատարուած լուին եւ անտեսանելի մաքառման մէջ բոլոր մարդկային սեռը բաժին ունէր. եւ յաղթանակն ալ բոլոր մարդկային սեռին յաղթանակն էր իր թըշնամիներուն ամէնէն մեծին եւ ամէնէն վերջինին վրայ:

Զատկական այդ առաջին առտուն՝ անմահութեան արշալոյսը ծագեցաւ, լոյսի, հանդերձեալ յուսոյ, ուրախութեան եւ հաւատքի արշալոյսը՝ որ ալ բնաւ պիտի չմարէր երկինքներուն վրայ: Քանզի Քրիստոս ոչ թէ միայն մահուան վրայ յաղթանակեց, այլ՝ թշուառութեան, մեղքի, տրամուլթեան եւ յուսահատութեան վրայ. ու այսպէս առաջին Զատիկը հաստատեց մարդուն՝ իր բնութեան ու իր ապագայի մասին ունեցած ամէնէն փառաւոր երազները: Այդ առտուն հռչակուեցաւ կեանքին յաւիտենական յաղթանակը որ իր հետ ունի նաեւ բոլոր բարի ու զեղեցիկ բաներուն անմահութիւնը, այդ առտուն գուշակուեցաւ եւ խոստացուեցաւ մարդկային սեռի յառաջագիմութիւնը դէպ ի կատարելութիւն: Այդ առտուն սնուշակ լոյսը այսօր կը հանգչի բոլոր գերեզմաններուն վրայ, ըլլան անոնք զեղեցկապէս յօ-

րինուած եւ զարդարուած, կամ մոռցուած. այդ շողուն լոյսը ննջող աճիւնին վերելքը կը գրէ իր ճառագայթներով՝ «Յարութիւն»։ այդ լոյսը կը դպչի բոլոր տրամուլթեան, հոգեբու ու անձկութեան, եւ հաւատքը կը միմնչեմեր ականջներուն թէ անոնք ամէնքն ալ վայրկեանական են. կը թափանցէ երկրի աւէն խաւարչտին վայրերուն՝ մուտ կը գտնէ տարաբաղդութեան եւ չքաւորութեան ամէն բնական վայրերուն մէջ, եւ արդէն սկսած է փառքով շողացնել բոլոր անոնց դէմքերը որոնք մարդկութեան կը ծառայեն: Իրաւ շատ յամր է հորիզոնին վրայէն գիշերուան անցքը, շատ յամրաբար՝ լոյսը կը բարձրանայ դէպ ի գէնիթը, բայց հաւատքի արշալոյսը ծագած է. եւ երանի անոնց որոնք կը նշմարեն անոր դալուստը, կ'ապրին լոյսի մէջ, կը կատարեն անոր գործքը, եւ կը սպասեն միջօրէի անձառելի փառքին: Քանզի եթէ Աստուած կայ, մարդուն նկատմամբ աւէն բարի բանի պէտք է հաւատանք. կամ պէտք է յոյս ունենանք անոր ապագային համար: Միայն երբոր երեսնիս կը դարձնենք նահանջող գիշերուան, այն ատեն է որ սկսեալ տիկեան եւ յուսահատ կ'ըլլանք. մեր հաւատքը կ'ըլլայ վարանոտ եւ անստոյգ, մեր բեռները եւ տրամուլթիւնները անտանելի: Երբ երեսնիս կը դարձնենք Զատկական արշալոյսին, Աստուծոյ նկատմամբ մեր մտածումները անհունապէս վստահալից եւ սիրազեղ կ'ըլլան, եւ մարդուն համար մեր ունեցած յոյսը կը շողշողայ մեր մէջը ու մեր շուրջն ալ:

Բայց թէր շատ գեղեցիկ երազներ ունի գրած. ու անոնց ամէնէն զեղեցիկներէն մէկը հետեւեալն է: «Երազիս մէջ անեղր տիկեղերքին մէջ կորսուած էի, երբոր ահա՛ անդունդներէն ելած դէպ ինծի կուգար, լուսաւորներու հոյերուն մէջէն, մթին երկրազունտը, եւ անոր վրայ կը կենար մանուկի նման մարդկային էակ մը: Երկրագունտը ոչ կը փոխուէր, ոչ ալ կը մեծնար ինծի մօտեանալով: Վերջապէս ճանչցայ որ իմ առջեւ կեցողը՝ մեր երկրագունտն էր, եւ անոր վրայ կեցողը Յիսուս Մանուկը, եւ Ան իմ վրաս

նայեցաւ այնպիսի փայլուն, մեղմիկ եւ սիրուն լոյսով մը իր երեսին վրայ, որ խիտն արթնցայ սիրելու եւ ուրախ ըլլալու համար» Թող այս Զատիկան առաւօտը մեր վրայ սիրեմէ մշտնջենական խոստումի այնպիսի անոյշ լոյս մը՝ որ զարթնունք հաւատալու, սիրելու եւ ուրախ ըլլալու համար:

Եթէ կը հաւատանք իրօք թէ այն Յարութեան առտուն Քրիստոս գերեզմանէն ու մահուան կապերուն մէջէն դուրս խոյացաւ ճանաչաւէտ արեւի մը պէս, ալ մարդուն

չվայեր յուսահատ ապրիլ: Արդարեւ երկրիս վրայ ամէնուն համար ալ կան տառապանք, անստուգութիւն եւ ստուերներ, բայց եթէ Զատիկը ունի նշանակութիւն մը ան ալ այս է թէ ասոնք ամէնքը բնականաբար վայրկեանական պէտք է ըլլան, չեն կրնար մնայուն ըլլալ: Զատիկը կը նշանակէ թէ բոլոր սեւեռայր ու մթին ամպերէն անգին արեւ մը կայ բոցավառ, եւ ամէն մաքառումներէն ետքը՝ վառաւոր կեանք մը կայ անվախճան:

ՅԱԿՈԲՈՍ Հ. ՃԵՃԻՉԵԱՆ

ԱՂՕԹՔԻ ԺԱՄԵՐ

ԱՂՕԹՔԻ

Փառք հրաշալիառ Յարութեանդ, Քրիստոս, Անդրանիկդ մեռելոց, Իշխանդ մահու եւ կենաց: Յնծաղին կ'օրհնենք յիշատակը այն մեծապայծառ աւուր, յորում մահը ընկղմեցիր մահուան գետին մէջ, գերեզմանը թաղեցիր գերեզմանին մէջ: Կեանքի տխուր ստուերներուն ներքեւէն ահա կուգանք անամպ հորիզոնի մը տակ, որուն վրայ երկինքի վարդ առաւօտը ծագեցաւ: Փառք քեզ, Աստուած, Հայր յաւիտենականութեան, որ մահուան անթափանցելի, մթին, շուարեցունցիլ գաղտնիքը պարզեցիր՝ խլելով որսը ահոր բղքառող, անճողոպրելի ճանկերէն, գերի բռնելով գերութիւնը, եւ պարգեւներ բաշխելով մարդոց: Փառք Յարութեան գերազանց յոյսին համար, որով մեր սրտի փրկանքները, թանկագին գանձերու պէս, կ'ամփոփենք հողերուն մէջ — հողեր՝ որ Քուհանքերդ են, որոնց ոչ մէկը անխուղարկելի պիտի թողու, երբ պատուական քարերը ժողովուրդ օրը դայ: Օհ, այս յոյսը թող դօրացնէ մեզ մահուան ջլատիչ, ջախջախիչ հարուածներուն տակ՝ մինչեւ դամբանին յրաւասարտուողը կենալ ու գոչել, «Ո՛ր

է, ո՛վ մահ, քու խայթոյդ, ո՛ր է, ո՛վ դերեզման, քու յաղթութիւնդ»:

Լոյս ճշմարիտ, Քրիստոս, Քու հզօր ճառագայթներով ցրուէ տարակոյսի մթին ամպերը մեր մտքի հորիզոնին վրայէն: Թող յոյսը Յարութեան եւ անմահութեան՝ փոխարկուի իրականութեան, այնպէս որ նեղութեան ու երկիւղի ժամերուն մեր ապաւինութիւնը դառնայ այն: Այնպէս որ գիշերուան մէջ մեր երգը ունենանք, ու մութ ամպին մէջ Քու ծիրանագեղ աղեղդ: Այնպէս որ սրբութեան մէջ իսկ առանձնութեան, միայնակութեան ու պառու, ու պաննող ցաւը չզգանք: Այնպէս որ երբ մահը հնձէ մեր սիրտը, ծաղիկ մը, կանանչ թփիկ մը չի թողու հոն, ամայութեան ու անապատի փոխէ դայն, ո՛հ, ջուրի վտակի մը, դալարավայրի մը պէս ըլլայ այն — յաւիտենական կեանքի յոյսը հողոյն — որպէս զի չի նուաղինք ճամբուն մէջ, Բանահու սահմաններէն հեռի: Այնպէս որ, վերջապէս, պաղուկ մարմարին վրայ չիյնանք, չի փշուրինք: Բայց, մանաւանդ, կրթինք անոր, որպէս թէ ժայռի մը, հաւատալով որ անոր ետեւ կը կենայ կենդանի Վէմը: Տէր

Աստուած, հաստատէ, հիմնէ մեզ այն յաւիտենական Վէմին վրայ, որ սաստկաշունչ հովերն ու դժոխքին զօրութիւնն իսկ չի չարժեն մեզ: Լոյս սփռէ մեր ճամբուն վրայ: Ծագէ մեր կեանքին մէջ այն արեւը, որ Քուս. Քաղաքիդ սահմանները կը լուսաւորէ, որպէս զի յստկօրէն տեսնենք դիմացի ոսկեղէն ափունքը մահուան խոր գետին, տեսնենք փթթումը բոլոր երկնային յոյսերուն, ու որպէս զի այդ լուսով դիտենք Նոր Երկինքը ու Նոր Երկիրը լուսեղէն պարիսպներուն ետեւ:

Վերակենդանացուր մեր մեռած սրտերը: Կանգնեցուր թաղուած սէրը: Յարութիւն տուր մոռցուած հաւատքի ուխտերուն ու բոլոր բարի որոշումներուն: Արթնցուր նուրբ թելերը Սիօնը երգող քնարին: Կեանք տուր մեր ազնիւ փառքներուն, հոգեւոր փառասիրութեան: Դարձուր մեզի մեր կրօնական երգերը, սրբազան նուագները մեր գովութեանց: Ո՛հ, հալեցուր սառերը քրիստոնէական անտարբերութեան, ու մեր սրտի ձիւներուն ներքեւէն ծաղկեցուր գարունը բարութեան, հաւատքի ու սրբութեան:

Փրկէ մեզ չարէն Քու զօրութիւնդ, Քրիստոս, որով գերեզմանի հիմքը քանդեցիր, ազրիւրը ըլլայ մեր բարոյական զօրութեան: Քու շնորհքդ վարիչ ոյժը ըլլայ մեր հոգիններուն: Քու սէրդ գաղտնիքը ըլլայ մեր սրտին ու նկարագրին պաշտպանութեան: Ինքայէ՛լին ցօղի պէս եղիր, ու Դուն ծագէ Քու ժողովուրդիդ վրայ:

Ո՛հ, Տէր, Յարութեան յոյսը արծարծէ ճրագնին մարած, մութ սրտերու, դատարկուած խցիկներու մէջ: Քանզի առանց անոր՝ կեանքը խաւար է: Կեանքը չունի երգ, կեանքը չունի կեանք. կեանքը մահ է: Բարոյական ցաւի, տկարութեան եւ յուսախաբութեան խոր ձորերու մէջ թափառողները վեր թոցուր իրենց հոգերէն, — իրենց անձնութիւններէն, իրենց սեղմ ու աղօտ տեսութիւններէն, եւ կայնեցուր զանոնք, Տէր, բարձր բլուրներու վրայ, ուր հովը մաքուր ու զով է, ուր օղը անապակ է, եւ ուրկէ կրնան զիտել երկինքի կապոյտը, կրնան լսել եր-

կինքի ձայները, ուրկէ կրնան ձեռքերնին երկնցնել ու շօշափել Անհպելին, դպչիլ Աստուծոյ անմատչելի սրտին, ինչաւ, ընկղփիլ Անոր երեսին լոյսին մէջ:

Քու շնորհքներդ, Տէր Յիսուս, այդուն հեզիկ շաղերուն պէս թող գայ, հանգչի խեղճ հոգիներուն վրայ: Քու սիրտդ բաց ու ներս առ աղքատն ու տնանկը, այրին ու յուսահատը: Քու բաղուկներդ տարածէ ետ դարձող անառակ զաւակներուդ համար: Խօսէ քաղցրութեամբ սուգ հագնող մեղաւորներուն հետ, որոնք գլուխնին կախած՝ ամօթապարտ երեսով կը կայնին Քու առջեւ ու չեն համարձակիր վեր նայիլ: Ազատէ կ'աղաչենք մեզաց դերութեան ծախուած, Սատանային կաշկանդումներով ընկճուած, թշուառ, անօգնական, սպառած, փճացած հոգիները: Ո՛հ, անոնց փշրուած կեանքի րեկորներուն վրայ, անոնց նկարագրի մոխրակոյտին վերեւ կանգնէ փրկուած, նորոգուած կեանքի տաճարը: Դարձուր մոլորածը, վերցուր ինկածը, բժշկէ խոր վէրքերը բախտաւոր խաչին: Համբուրէ տաքուկ չրթունքովդ բոլոր երեսէ ինկածները, սրտերէ ու համալրութիւններէ վտարուած դժբաղդները: Կուրծքիդ վրայ առ յոգնած գլուխները, գիրկիդ մէջ սեղմէ անապատէն դարձած, փորձութեան գայլերէն պատառուած, մահէն ճողպրուած, դողացող, վախցող գառնուկներդ: Տարակոյաներով վրդովեալ մաքերուն շնորհէ անդորրութիւն: Խաղաղութիւն տուր աշխարհի եւ բոլոր խռովեալ մարդկութեան: Սիրոյ կապերով միացուր իրարմէ բաժնուած զաւակները մէկ Հօր Առաջնորդէ պանդուխտ ու ցրուեալ զաւակներուն քու Եկեղեցւոյդ, որ օտարութեան մէջ չի մոռնան իրենց հարց Աստուածը: Տէր, խնայէ մեր կեանքերուն, ողորմէ մեզի, դժա մեր վրայ: Պահէ մեր անձերը Քու երկիւղիդ ու շնորհքիդ մէջ: Տուր մեզ հաւատքին յաղթանակը, որով յարութիւն առնենք հոգիով: Մեռնինք մեղքին, ու կենդանի ըլլանք Քրիստոսի: Յաւիտենական կեանքը տնկուի մեր մէջ: Այժմէն հագնինք անմահութիւնը Քրիստոսի: Ապրինք իրմով, իրեն հետ, եւ իր մէջ այժմ եւ յաւիտեանս. ամէն:

Ա. Կ. ՊԵՏԻԿԵԱՆ

ՅԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆ ԱՎՆԿԱԼԵՑԷՔ

Այնպիսի մէջ անյաջողութեան ամէնէն հզօր պատճառներէն մէկը եղած է անյաջողութեան երկիւղը, եւ կամ մէկու մը անվստահութիւնը՝ իր կարողութեան վրայ: Երիտասարդ մը որ պիտի սկսի կեանքի պայքարը, ամէնէն առաջ իր միտքը դնելու է թէ անպատճառ պէտք է որ յաջողի, եւ թէ պատճառ մը չկայ չյաջողելու: Ինք՝ պարտական է յաջողութեան պատճառներուն վրայ մտածել, առաջուրն է պէտք է ինք որոշումը տայ եւ անյեղլի կերպով տայ, թէ պիտի յաջողի. պէտք է այս մտածմամբ ճամբայ ելլէ թէ յաջողութիւնը իր իրաւունքն է ժառանգութեամբ, եւ թէ որ եւ է տնտեսական ձախող պարագայից միացում կարող չէ զինքը զրկել իր այդ ժառանգական իրաւունքէն:

Բայց ամէն բանէ առաջ պէտք է առողջ նկարագրի տէր ըլլալ որ եւ է գործի մէջ յաջողութիւն ստանալու համար. ու երբ նկարագրիդ ողջ է, ան չառ հզօր է ու զանիկա իր ճամբէն կառնցող զօրութիւն մը չկայ: Դատողութիւնէն, գգացումներէն ու ամէն բանէ աւելի խորունկը՝ կը կենայ մարդկային նկարագրիդ. հոն այն խորութեանց մէջ է ան, որ բոլոր էութեանց եւ բոլոր իրերու դադանքն է. բնաւորութիւն կը կոչենք զայն, առանց գիտնալու թէ ո՛ր կը կենայ ան, ի՞նչ է, եւ ի՞նչպէս ի գործ կը դնէ իր զօրութիւնը, մեր գիտցածը միայն այս է որ զօրութիւն մը ի գործ կը դնէ ան արտաքին պարագաներուն վրայ, զանոնք ամէնը իր ուղած կողմին դարձնելով, ու կոտորելով իր գործինքը անոնց վրայ, եթէ չկրնար դարձնել զանոնք: Խողկաղինի մը բնութիւնը կը փոխակերպեն ու կազմի կը շինեն երկինքի ցօղը, օղը, հողը եւ արեւին ճառագայթները, եւ թէպէտ պարագաները կրնան ջնջել անոր զօրութիւնը՝ բայց չեն կրնար տարբեր բան մը ընել եւ խտորցնել իր ճամբէն ցորչափ

ողջ կը մնայ զօրութիւնը: Այդ ոյժը կ'արհամարհէ մարդը, անասունը, երկիրը ու երկինքը, որոնք ամէնքը մէկտեղ եկած՝ կարող չեն անոր արտադրել տալ կնճի մը, փոխան կազմի մը: Մշակութիւնը կարող է անոր որակութեան եւ ձեւին վրայ ազդեցութիւն մը ունենալ, բայց թէ անիկա կնճի՞ պիտի ըլլայ թէ կազմի՞ արտաքին ոչ մէկ զօրութիւն կարող է որոշել — պարագայի գործ չէ ան, այլ բնաւորութեան. բնաւորութիւնը դարձնելը կը պատկանի միայն այն զօրութեան որ սկզբնապէս հաստատեց բնութիւնը:

Ահա ասիկա է նկարագրիդն ոյժը մարդու մէջ, մարդ կարող չէ անոր սահման դնել. եւ երբ առողջ, ազնիւ ու բարձր է ան, զիւրին է երեւակայել թէ ի՞նչ մեծ դեր կըրնայ կատարել յաջողութեան մէջ: Այն երբ տասարդը որ իր մէջ ունի առողջ նկարագրի այս ներքին ոյժը, իրաւունք ունի յաջողելու, որչափ որ խողկաղին մը իրաւունք ունի կազմի մը ըլլալ, եւ վարդի կոկոն մը իրաւունք ունի շքեղ, կարմիր վարդ մը ըլլալ:

Անյաջողութիւնը, հիւանդութեան նման, անբնական վիճակ մըն է: Չկայ բան մը որ այնքան ընկճէ մարդս՝ քան իր աչքին առջեւ տարիներով անյաջողութեան գաղափարը պահելը, կամ թէ խորհիլը թէ ինք գրգռող է եւ սահմանուած չէ յաջողութեան՝ ուրիշներուն նման թէ յաջողութիւնը բնական վիճակն է մարդու համար՝ ասկէ յայտնի է թէ՛ անիկա, այսինքն յաջողութիւնը՝ առողջարար զօրացուցիչ զեղի մը պէս է մարդու: Տեսնուած է որ այն մարդիկ որոնք տարիներով վատառողջ կեանք մը անցուցած են, յոնկարծ աւելի առողջ կ'ըլլան երբ որ եւ է յաջող գործ մը կատարեն: Միտքը կը ներգործէ մարմինին վրայ, ու ան իր առջի ինկած եւ ընկճած վիճակէն կը նետուի կենսալի, ու առողջ եւ բնական վիճակին: Մինչեւ անգամ եթէ մտքիդ առջեւ պահես միշտ

յաջողութեան խորհուրդ մը, ահա խակոյն զէմբդ կը շողայ՝ ապագագ կը փայլի եւ տարակոյսի ու երկիւղի ուրուականները կը ցրուին, կամքիդ մէջէն կ'անցնի յոյսի եւ զօրութեան ելեքորական հոսանք մը ու կը փոխակերպէ բոլոր կարելիութիւնները, եւ զքեզ կարծես բոլորովին նոր էակ մը կ'ընէ:

Ո՛ր մեծ արուեստագէտն է այն որ կարող պիտի ըլլայ նկարել Կոյս Մարիա Ի հիսնալի պատկեր մը երբ որ իր մտքին մէջ շարու-նակաբար կը պահէ ապականութեան եւ վատթարութեան պատկեր մը: Ո՛վ կարող է ակնկալել որ սիրուի, եթէ ինք չըջապատուած է ատելութեան եւ նախանձու մթնոլորտով մը, նոյնպէս ալ ով կարող է յաջողութիւն ակնկալել եթէ ինք չըջապատուած է երկբայութեան մթնոլորտով մը:

Ահաւասիկ հոս մեծ գործ մը կայ կատարելու ծնողաց եւ ուսուցիչներու համար: Անոնք պէտք է որ զիտնան թէ որչափ մեծ ազդեցութիւն կրնան ունենալ տղուն ապագային վրայ՝ եթէ տղուն սկիզբէն սորվեցնեն ինք իր վրայ հաւատք ունենալ: Ողջ կրթութեան էն մեծ սատարներէն մէկն է աս՝ զոր, աւագ, յաճախ բոլորովին զանց կ'առնուի տգէտ ուսուցիչներէ եւ ծնողքներէ: Անոնք պարտաւոր են անոր մտքին վրայ տպաւորել սա գաղափարը թէ ինք իր մէջ ունի ոյժ յաջողութեան համար. եւ թէ ինք պէտք է սորվի այդ ոյժը կիրարկել: Այս է ճշմարիտ դաստիարակութեան մեծ գաղափարը. զիտակից ընել տղան իր ոյժերուն, գործածել տալ զանոնք: Այս տեսակ կրթութիւն մըն է որ պիտի փոխակերպէ ամէն բան:

Ուսուցիչներ, դուք պէտք է որ տպաւորէք ձեր աշակերտաց մտքին վրայ յաջողութեան գաղափարը, պէտք է սորվեցնէք անոր թէ ինք յաջողութեան սերմ մըն է, եւ թէ Արարիչը զինքը սահմանած է կազմի մը ըլլալու, ոչ թէ դաճած, ծովումը կազմի մը այլ անտառի մէկ չքիզափառ հսկան որ չուք պիտի տայ՝ որ ստուեր պիտի տարածէ՝ մարդու եւ անասունի, եւ ատաղձ՝ ով կէտնեան նաւու մը կամ հոյակապ տունի մը: Տպաւորեցէք տղուն մտքին վրայ այս գա-

ղափարը թէ դուք հաւատք ունիք իր վրայ, ըսէ՛ք իրեն թէ մեծ բաներ կըսպասէք իրմէն՝ ապագային մէջ, եւ պարտք դրէք իր վրայ յուսախաբ չընել զձեզ:

Որչափ դեռահաս մտքեր եղած են որ այսպիսի վստահութեան ու քաջալերութեան խօսքերով իրենց կեանքին վրայ բարձրացուցիչ եւ ներշնչող ազդեցութիւն մը կրած են: Կօլտսմիթ իր յաջողութեան համար շատ բան կը պարտէր իր ուսուցիչին, որովհետեւ երբոր ամէն մարդ յուսահատած էր իրմէ, երբոր ամէնքը ապուշ մը կը սեպէին զինքը, իր ուսուցիչը տակաւին կը քաջալերէր զանիկա խօսքով եւ գործքով. իր ուսուցիչին անոր վրայ ունեցած հաւատքով՝ աղան եւ զաւ աշխարհիս ամէնէն հոգակեալ բանաւ ստեղծներէն մէկը: Հազարաւորներ կրնան ցուցուիլ ամէն երկրի մէջ՝ որոնք իրենց յաջողութիւնը կը պարտին ամբողջովին այն ներշնչումին զոր ունեցան ծնողքի մը, ուսուցիչի մը կամ բարեկամի մը եւ անոնց կարողութեան վրայ ունեցած վստահութիւնէն, ու երբ վհատութիւնը եկած տիրապետած էր իրենց վրայ, եւ լքեալ ու անյոյս ամէն բան ձգելու վրայ էին, զիրենք կրկին զրգած եւ նոր ջանքերու մղած է այն խորհուրդը թէ աս բանը յուսախաբ պիտի ընէ զանոնք որոնք իրենց յաջողութեան վրայ հաւատք ունէին: Դժբաղդաբար չենք կրցած լաւ մը ըմբռնել թէ որչափ օգնութիւն կըրնանք ընձեռել մեր բարեկամներուն, շարու-նակաբար խրախուսելով զանոնք, առողջ խորհուրդներ թելադրելով անոնց. վստահութիւն յայտնելով անոնց վրայ:

Մարգիկ հակամէտ են խորհելու թէ մեծ աղոյն բարեկամական օգնութիւնները զրամով կամ ուրիշ նիւթական ձեւնաւորութեամբ կարելի է նկատարել, մինչդեռ այնպէս չէ: Ձեռքի ջերմ սեղմում մը, խրախուսիչ խօսք մը կամ խորհուրդ մը, համակրանքի ու քաջալերութեան արտայայտութիւն մը, ոչ թէ միայն կ'օգնէ՝ մեր բարեկամներուն այլ մեր վրայ ալ իր ազդեցութիւնը կ'ունենայ: Մենք իսկ կը քաջալերուինք: Այս կերպով շատ անգամ սատարողը աւելի կ'օգտուի քան

սատարուողը՝ Մենք զմեզ եւ բոլոր մեր շուրջը գտնուողներն ալ պարփակենք խնդու-
թեան, յաջողութեան եւ բարօրութեան ա-
ռողջարար եւ անուշաբոյր միջնորոտովը:
Ինչպէս կ'ըսէ Քարլայլ, «Փոխանակ ըսելու
թէ մարդ իր պարագայից արարածն է, ա-
ւելի ճշմարիտ պիտի ըլլար ըսել թէ մարդ
իր պարագաներուն ճարտարապետն է: Մեր
ոյժը կը չափուի մեր կազմիչ զօրութեամբը:
Միեւնոյն նիւթէն մարդ կը շինէ մեծ շէն-
քեր, ուրիշ մը՝ խրճիթներ, մէկը կը շինէ
միջերանոց՝ միւսը շքեղ ամարանոցներ, ա-

ղիւս եւ չաղախ՝ չաղախ ու աղիւս են միշտ,
մինչեւ որ ճարտարապետը կուգայ եւ ա-
նոնցմէ կը շինէ ուրիշ բան մը: Այս պատճա-
ռաւ է որ միեւնոյն ընտանիքի եւ միեւնոյն
պարագաներու մէջ, մէկը կը բարձրացնէ
հոյակապ շինուածք մը, մինչդեռ իր եղբայ-
րը, վարանոտ ու անկարող, յաւիտեանս
խրճիթի մէջ կը բնակի. ահադին կրանիթ
քարը՝ որ տկարին ճամբուն վրայ հող եղաւ,
սանդուխ կ'ըլլայ զօրաւորին»

ՅԱԿՈԲՈՍ Հ. ՃԷՃԻԶԵԱՆ

ԱՐԱՐԶԻՆ ԵՐԱԶՆԵՐԸ

Արդեօք լուսինն Աստուծոյ
վառ, անո՞ւրջն է իրական.
— Ոսկի երազ ծորածոյ՝
Խորն անհունին վեհական:

Եւ արեւներն ալ փառփուն՝
Իտեպնէ՞րն իր պայծառ,
Անհունին մէջ սեւեռուն,
Մշտաշողշող, մշտավառ . . . :

Անսահմանին մէջ խաղաղ
Այդ վառ, խոնքերն ու անուրջ,
Լուռ, անհունեն մըշտակախ՝
Կը դառնան իր հոգուն շուրջ . . .

Արեւ, աստղէ՛ր ու լուսին,
Բոց — մըտածմունք ծորածոյ, —
Կա՛յծ մ'ալ գնեզ երգողին՝
վառ, երազէն Աստուծոյ:

ԱՐՏԱՇԷՍ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ՔՄԱՅՔՆԵՐ

ՈՍԿԻ ՁՈՒԿԵՐԸ

Գրական այս երկարատև ամուսնունդն հաբը, երբ կը վերածուիմ հաղորդել զրասէրներուն, լուրերու այն ուրախառիթ շարքը, զոր գողցած եմ անգաղտնապահ բերաններէ, կը մտածեմ թէ, չատեր ալ՝ ինծի նման՝ չը պիտի ունենան արդարացի զարմացում մը հանգէպ այն ապշեցուցիչ, բայց աղուոր ալ նորութիւններուն, որոնք արձագանգ կուտան հեազհետէ չորս կողմէն եւ որոնց Մասիսի «Յուշատետր»ը անգամ պիտի նախանձէր, քանի որ ամբասներու երկար ընթացքին մէջ, գրական ո եւ է երեւոյթ մը նշանակելը՝ աքաղաղին կօշիկ հալցնելու չափ — ճաբոնական բարբառուն բացատրութիւն մը՝ ասիկա — դժուարին բան մը դարձած է մեզի համար հիմա:

Բայց ինչ ուրախառիթ ու միանգամայն անհաւատալի հանգամանք որ ալ ունենան բերնէ բերան շրջող այդ նորութիւնները, կ'արժէ՝ զբաղիլ անոնցմով քիչ մը, իբր սիրուն հետաքրքրութիւններ, որոնցմէ չատ քիչին ծնունդ կուտայ մեր այնքան աղքատ գրականութիւնը:

Ջրոյցի կանխակալութենէն սկսելու՝ — եւ մանաւանդ բոլոր ասոնց մէջ իր մասնաւոր շահեկանութեանը՝ — համար, կ'ըսեն թէ, Բրոֆ. Ճէճիգեան մօտերս պիտի ընդարձակէ իր շաբաթաթերթ Բիւրակը, 48 էջի վերածելով լայն, — բաժանորդագրութիւնը միշտ նոյն պահելով, — որ շահեկան այժմէութիւններու նուիրուած տասը պատկեր պիտի ունենայ առնուազն, ամէն անգամ, եւ որուն պիտի աշխատակցին բոլոր հին եւ նոր սերունդի գրագէտները:

Բիւզանդիոն՝ ընդարձակուելով պիտի հրատարակուի Էօթը լայն սիւնակներով եւ պիտի տայ, ամէն օր, ճաբոնական թուղթի

վրայ, յաւելուածական թերթ մը, «Մրայօն Աղան», գրուած, — ո՞վ չգիտեր — Բասիմէն:

Դիսակ՝ Փռնը մը կրօնական յանգաւոր բանաստեղծութիւններու, Ենովային պաշտամունքին հառաչանքովը զեղուն:

Յ. Գ. Մ.՝ Իմաստասիրականներու ութնեակ մը, «Քիրիէլէյսօ»:

Յարութիւնեան Ա.՝ Թարգմանութիւն մը Պիւհնէրի Ութ եւ Նիւքին, որուն պիտի կցէ, կ'ըսեն, կենսագրական եւ քննադատական ուսումնասիրութիւն մը:

Մուշեղ Վարդապետ՝ բաղդատական եւ քննական ուսումնասիրութիւն մը՝ Կրօնականութեան Ինստիտուտի մասին:

Սոսրիանդակ, ամէն օր, երկու էջերու մէջ, Չինական նորութիւններու նուիրուած քաղաքական յօդուածներ՝ Լիոնքէէն:

Տէմիրճիպաշեան՝ Իմաստասիրական հատոր մը՝ Կեանքի Գիրքը, Բիկ-Վէտայի հետեւողութեամբ, եւ Սաքիա-Մունիի նուիրուած:

Շտամանճեան՝ ամէն շաբաթ, պարբերաբար, շաբթ մը սիրուն գրքոյկներու, — Իմաստասիրական ուսումնասիրութիւններ Տիեզերական Գրականութեան, մարդկութեան մտաւորական զարգացումի տեսակէտէն:

Անտոնեան՝ իր յանգաւոր պաշտօններուն առաջին հաւաքածոն, որուն պիտի անուն դնէ՝ Արշարոյսի Ասուրիներ, եւ Բոլ Պոսի նուիրուած:

Սիպիլ պիտի հիմնէ Փեմիլիսի օրաթերթ մը, «Կարկոն» անունով, որուն խմբագրութիւնը պիտի բացարձակապէս վարեն կիներ, մեր չնաշխարհիկ գրագիտուհիները, Frondeի հետեւողութեամբ:

Գաղանճեան՝ Փրանսերէն հատորիկ մը, Spiritisme, որ իր Գաղանճի Մոգութեանին գիտական ու հիմնական բարեփոխումը պիտի

ըլլայ, ժամանակակից նոր Spiristեներու հե-
տեւողութեամբ:

Մասիս՝ ժառանգել թուղթի վրայ յաւել-
ուածական բաժին մը՝ սալօնի էջերու, խմ-
բագրուած պեխաւոր օրիորդէ մը. ինչպէս
նաեւ պարբերական յաւելուած մը՝ հրատա-
րակութեանը համար գողտրիկ գօնեքի մը
«Մկնիկը», եւ զուարթ արամախօսութեան
մը՝ «Չկարգուիմ պտոր»։ ու երբեմն, կամ յա-
նախ, — անյապաղ, — բայց աւագ, — սա-
կայն ախ, — քնարեր ու զարնանարեր՝ տա-
ղեր, — «ուղեղի կաթիլներ», — ու մենախօ-
սութիւններ, — միշտ քնարեր յանդապա-
տումներ, — քերթողաց ասլանէն, — պան-
ծալի՝ Ալիսապանէն . . . :

Սեղբոսեան՝ իր Յունվարի մէջ գրած մէկ
վէպը, «Փոքրաւորը», չափազանց հետաքրք-
րական կուռ եւ պատկերալից ոճով մը գրու-
ած:

Չօհրապ՝ սարսիչ հոգեբանութեամբ հիւս-
ուած առողջ նորավէպերու հաւաքածոյի մը
հետ, ընկերաբանական գողտրիկ թատերե-
րութիւն մը. «Ճորոգըլըն», որուն յառաջա-
բանը պիտի գրէ Հրանտ Ասատուր, եւ ո-
րուն ներկայացումին համար Գալֆանեանը
պիտի կանչեն հօնկէ՝ ուրիշ որ գտնեն: —
Նախաբանը, զոր Հրանտ Ասատուր պիտի
գրէ, ընդարձակ ուսումնասիրութիւն մը պի-
տի ըլլայ Հայ Թատրոնի Պատմութեան:

Սեթեան՝ ամբողջական թարգմանութիւն
մը Մօրասանի նորավէպերուն, Չոլայի Fé-
conditéին, Reugon-Macquartներու ամբողջ sé-
rieին, եւ Մալամուէի ու Վէռլէնի քանի մը
զուռ-գործոց քերթուածներուն:

Թլիպտինցին՝ պոլսական բարբառով եւ
Պոլսոյ կեանքէն քաղուած — անշուշտ եւ
բեւեակալութեամբ պիտի ընէ այդ բոլորը —
վիպակ մը, «Խախաղօցները» անունով:

Արեւելք՝ ընդարձակուելով, պիտի սկսի
հրատարակուիլ առտու-իրիկուն, ճիշդ գեր-
մաներէն Der Tagին պէս, փայլուն թուղթի
վրայ, մաքուր տպագրութեամբ, ութը մե-
ծագիր էջերէ բաղկացած, որուն intercalaire
էջերուն խմբագրութիւնը — որ զուտ գրա-
կան պիտի ըլլայ, նկարներով եւ զեղատիպ

ոտանաւորներով զարդարուած — պիտի յանձ-
նուի Շամօտանձեանին:

Մատենագիր Տօքթէօը, սագական տպա-
գրութեամբ, ոսկեզօծ հատոր մը, նորէն ան-
ծանօթ գիտութեան մը vulgarisationին համար,
— գերագոյն փութկոտութիւնը հեղինակին —
Բնայթաջրաբուժական-Մեմերականութիւն
որուն մէջ, հաւատալու բան չէ, բայց, կը
չարախօսեն թէ, ամբողջ տողերու շարքով
չաւարտող բառեր պիտի ըլլան, աւելորդ է
ըսել, հեղինակէն յօրինուած:

Գարբութեան՝ գրական ուսումնասիրու-
թիւն մը, Բանաստեղծութեան ընթերցումը մեր
մէջ. եւ անտիպ քերթուածներ՝ Մանիշակներ:

Խաչկոնց՝ Ա.՝ Հայ Մասեմագրութեան Պատ-
մութիւն մը, Չինացի Հայագէտ Չինի-Մինի-
Չինկ-Փունկ-Չանկ բօֆէսէօօրին հետեւողու-
թեամբ. Բ.՝ Հնդ-Եւրոպական նախալեզուին
վրայ բաղդատական ու քննական ուսում-
նասիրութիւն մը, որ զեղարուեստական ճա-
չակով տպուած brochureի մը մէջ, պիտի լոյս
տեսնէ Բիւզանդիոնի տպարանէն:

Գաօրմ՝ «Նարեկ»ի ամբողջական թարգ-
մանութիւն մը, վճիռ եւ կոկուած աշխարհա-
բարով, որուն պիտի կցէ նաեւ, անոր կա-
րեւոր մասերուն Լատիներէնի եւ Եւրոպե-
ցերէնի թարգմանութիւնը:

Մխիթարեան Տպարանը՝ պատկերազարդ
երեք հատոր Կենսագրութիւն, մէկը՝ Մա-
մուրեանինը, միւսը Տէրոյէնց Չամուրճի
Պատուելիինը, եւ վերջինն ալ . . . — [Իրաւ որ
մտցեր եմ ինչ ըլլալը] — որոնք 125ական
Փրի պիտի ծախուին, որպէս զի չատ չսպառին:

Այվաղեան՝ գարապատում եւ պառաւա-
պատում մասայներու «Յայսմաուրք» մը, —
Յուշիկի Բիւքանակակի եւ Խուշիկի Բիւզան-
դեանի:

Գաւառի նորարոյս բանաստեղծները պի-
տի հիմնեն բանաստեղծութեան թերթ մը,
«Լիլակեշ» անունով, — որովհետեւ հիմա
անոնք բանաստեղծութեան առջին ձեւերը
լոյզած ըլլալով, villanelle, sonnet եւ rondeau
միայն կը գրեն, — կիսամահայ, իրենց խմ-
բագիր ունենալով աղբային զլայուն բա-
նաստեղծ՝ Բ. Մ. Զ.:

Եւ վերջապէս.

Ամաղքեղջիւրի հեղինակը, ոտանաւորներու ուրիշ հաւաքածոյ մը, որուն չափազանց խրխնջող անուն մը պիտի դնէ, առջինէն քաջալերուած, սապէս. — Բոջրխմխմխրմջրրի:

Գրական բաւական բեղմնաւոր շրջան մը մէկէն ի մէկ, հէ՛, որ թերեւս նոր էջ մը բանայ Հայ գրականութեան պատմութեան մէջ: Զէ՛.

Եւ հիմա որ, իբր աշաւուրջ reporter, այս

Թանկագին նորութեանց արձագանդ ըլլալու առաջնութեան համար պարծանքի եւ հպարտութեան մը պատրանքը կ'ունենամ, եւ կ'ուզեմ խենդ անգաղտնապահութեան համար յիշուած հեղինակներուն ներողամտութիւնը խնդրել — պէտք կ'այ սակայն, կ'ըսէք, այդ ֆոնքիլանին, — միտքս լլկող գաղափարներու պէս ակամայ աչքիս առջեւ կուգան այն միամիտ գրանչները՝ որոնք ամէն հոգ մէկզի ըրած, մեծ սրտատրոփով այս

Poissons d'Avrilներուն երեւումին կը սպասեն:

Ապրիլ 1

ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԵՆ

Լ Ո Ր Ո Ս

Տիեզերք մըն է հոգիս, խորունկ, անհուն անսահման,
Տիեզերք մը խռնամբոխ, ուր արագ կամ դանդաղեալ,
Բիւր մոլորակ-աշխարհներ լռիկ, մնջիկ կուգան ման,
— խորհուրդներս՝ ամենքն ալ, պայծառափայլ կամ աղօտ:

Անքիս ցոլքեր կան այնտեղ պլայացող լոյսերու,
Ատույներ՝ վառ, սրբացիկ, որք իղձերս են խռնափուկ,
Անհունածիր գիտաւոր-իտեպներ, շատ հեռու,
Երագներու ալ տարուած միգամածներ խիստ փափուկ:

Յարգող մըն ալ կարնածիր ձգուած է հոն լայնափիւռ,
— Երկարածիգ հոծ շարքը յիշատակացս հոյերուն,
Եւ յոյգերուս ալ ամբաս, խնդագին կամ տխրաբոյր:

Ու հեզ միտքս այս անէլ քառսին մէջ մոլորուն
Կը պտտի, անդադրում քափառմամբ մը դժբնդակ
Մէկ մարմնէն միւսն այդ լեցուն տիեզերքին անյատակ...:

ՅՈՎՀ. ԴԱԶԱՆՃԵԱՆ

ԿՈՄՍԹՈԼՍԹՈՅԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

Ժամանակակից Ռուս դրահանութեան մէջ Թոլսթոյ ապահովաբար ամէնէն ուշագրաւ դէմքն է. եւ ընդհանուր դրահանութեան մէջ ալ աննշան դիրք մը չէ որ կը գրաւէ ան: Իր հեղինակութիւնները, որոնք աշխարհի բոլոր գլխաւոր լեզուներուն թարգմանուած են, ապրող դրքերու յատկանշիկը կը կրեն, եւ կարճ խօսքով, Թոլսթոյ անձ մըն է որուն մէջ նշանաւոր տաղանդը եւ մեծ սիրտը հիանալիօրէն կը միանան:

Իր սլոտները, ցոյց կուտայ թէ սովորական անձնաւորութիւն՝ մը չէ Թոլսթոյ: Խոշոր գրուի մը, որ լաւ կը համեմատի իր խոշոր մարմնին. լայն ճակատ մը, ուր անուշադր ժամանակը իր կնիքը դրոշմած է խորունկ ծալքերով. իր դէմքը հանճարի եւ սրտի ճառագայթները կ'արտադրուի: Իր պատկանելի մօրուքը Ս. Գրքի Աբրահամին, Յակոբին եւ Իսահակին նմանութիւնները կը յիշեցնէ. բայց ապահովաբար իր դէմքին ամէնէն յանկուցիչ մասը կը կազմեն իր պղծաբան աչքերը, լուրջ, անոյշ եւ խուզարկու, ամէնէն առաջ եւ ամէնէն աւելի կը դրաւն դիտողին ակնարկը: Եւ սակայն ինչ մեծ վայելք մը պիտի ըլլար բուն մարդը անանկ, սեղմել իր ձեռքը եւ լսել իր ձայնը, որ սիրելի է ինձ մտածել թէ մեղմ, վճիտ եւ անոյշ ձայն մըն է, որով կրօնական եւ դրական խնդիրներու մէջ իր դաւանանքը եւ իր խորարմատ համոզումները կ'արտայայտէ միշտ խանդավառ շնչերով:

Կ'ըսուի թէ իր ապրելու եղանակը այնքան պարզ է, որքան իր հագուստը կ'ապրուստը, որ գեղջուկի տարազ մըն է պարզապէս իր աշխատանոցը, կամ, ինչպէս կոչուած է, իր «որջ»ը, ցայտուն հակապատկերը կը կազմէ իր զիրքին ու անտիճանին մէջ գտնուող արուստագէտներու աշխատանոցներուն, որոնք առ հասարակ ճոխութեան, զեղեցկութեան, հանգստաւէտութեան

ութեան ու պերճանքի ամէն պայմաններով ապահովուած են: Թաւ դորդերը, թաւապատ աթոռները եւ բազմոցները, ճոխ ու փառաւոր վարագոյրները, դասական, հիանալի նկարները, շքեղ թաղարներով չնաչխարհիկ բոյսերն ու ծաղիկները, եւ արուեստագէտի քմայքին համաձայն այլ եւ այլ դարդեր ու առարկաներ ի սպառ կը պակսին հոն: Մերկ պատերուն պէս մերկ տախտակամած մը միայն կը նշմարուի իր «որջ»ը նկարող պատկերի մը մէջ. սենեակին մէջ տեղ կան աթոռ մը եւ պարզ սեղան մը իր անհրաժեշտ պէտքերով: Պատէն կախուած հոկայ մանգաղ մը, առարկաներու եւ դարդերու բացակայութեան մէջ դիտողին ուշադրութիւնը կը դրաւէ անմիջապէս. եւ չեմ հասկնար թէ այդ մանգաղը ինչ դործունի իր «որջ»ին մէջ. Թոլսթոյի համար արդեօք մահուան խորհրդանշանն է ան, զոր կ'ուղէ միշտ իր աչքին առջեւ ունենալ: Ո՞վ գիտէ:

Եւ սակայն լրագիր կարդացողները իմացան թէ Ռուս Օրթոտոքս եկեղեցին վերջերս բանադրած եւ իր անդամակցութենէն վտարած է այս մեծ մարդը. բայց ինչո՞ւ:

Հեղինակ մը, որ այցելած է Կոմսին, ամերիկեան թերթի մը մէջ անոր կեանքին պատմութիւնը կ'ընէ, որ խիստ չահեկան է, եւ որ զօրաւոր լոյս մը կը տփռէ այդ մեծ մարդուն չէ թէ միայն կեանքին վրայ, այլ նաեւ այն պատճառներուն վրայ, որոնց համար Օրթոտոքս եկեղեցին բանադրած է զինքը: Այդ յօդուածը թարգմանաբար կը ներկայացնենք ընթերցողներուն ի ստորեւ:

Կոմս Լէօ Նիքոլայեւիչ Թոլսթոյ ծնած է 1828ին, եւ Ռուսիոյ էն հին եւ ազնուապետական ընտանիքներէն մէկուն ներկայացուցիչն է: Իր պատանեկութեան ատեն Քաղտնի համալսարանը մտաւ ուսանելու համար եւ սակայն յանկարծ ընդհատեց իր ուսումը,

որուն՝ հետեւեալ պատճառը կը տրուի — Յմրան ցրտադին օր մը երկտասարդ Կոմս Թոլսթո ազնուականի մը տունը պարահանդէսի կ'երթայ, եւ բալետիւրը վարողը դուրսը կը թողու անոր պատուիրելով սպասել իրեն մինչեւ որ գայ: Ինք այն պէտքը այդ տեսակ միջավայրի մը ընձեռած բոլոր հաճոյքներուն եւ դուարձութեանց մէջ կ'անցնէ մինչեւ արշալոյս, երբ կ'ուզէ տուն վերադառնալ: Սակայն կը տեսնէ որ իր բալետիւրը վարող խեղճ մարդը դուրսը ցուրտին մէջ բոլորովին զգայազիրիկ եղեր է գրեթէ սառած վիճակի մէջ: Ամէն տեսակ դարմաններ գործածելէ վերջ հազիւ քանի մը ժամէն խեղճ մարդուն խելքը գլուխը կուգայ: Սակայն այս եղերական դէպքը՝ ցնցող տպաւորութիւն մը կ'ընէ մեծահարուստ երկտասարդին վրայ: Այդ դէպքին մէջ անանկ կը կարծէ մէկ տխրաոթի տպաւորութիւնը, այն ուս ընկերութեան որուն մէջ կ'ապրէր ինք. այդ անձը կը ներկայացնէր գործաւոր դասակարգը, որ ամէն տեսակ տաժանելի աշխատութեանց կ'ենթարկուէր, որպէս զի ազնուական, հարուստ դասակարգը կարող ըլլար հանդստաւէտ ու ճոխ կեանք մը վարել, եւ ինք ներկայացուցիչն էր միւս դասակարգին որ կեանքը դուարձութեանց, հաճոյքներու եւ լոյսերու մէջ կ'անցընէր առանց ո՛ր եւ է կերպով օգնելու հաղաւոր մարդոց՝ անոնց կեանքին բարձրացման համար: Թոլսթո համալսարանը կը ձգէ քանդի իր կեանքը անձնասիրաբար իր լիմացական զարգացման նուիրելու փափաքը ի սպառ կը մարի իր մէջ, քանի որ քայլ մը անդին իր եղբայրակիցներէն հաղաւորներ թշուառութեան մէջ կը տուայտէին:

Քանի մը տարի կը զբաղի իր կալուածներուն գործերով, ջանալով միանդամայն իր ծառաներուն վիճակը բարւոքել. բայց այնքան տաժանելի կը դառնէ այդ աշխատութիւնը որ իր այդ ձեռնարկը ձգել կը ստիպուի իր մի պատերազմին կը մասնակցի իւր թնդանութեամբ զօրաց հրամանատար, եւ մինչդեռ զինուորական ծառայութեան մէջ, կը սխի կարճ պատմութիւններ եւ վիպակ-

ներ գրել: Իր այս գրական գործին մէջ այնքան անմիջական եւ սխրալի յաջողութիւն կ'ունենայ, որ երբ ծննդավայրը կը դառնայ, արդէն նշանաւոր հեղինակ մը հանդիսացած, Բեթերսպուրկի գրական մարդիկը գրկաբաց կ'ընդունին զինքը: Արդէն իբր հեղինակ իրեն համար զիրք մը գրաւած էր, եւ ա՛լ կը հաստատուի մայրաքաղաքին մէջ, ուր իր դասակարգին վերաբերող ճոխ ու չոյլ կեանքը կը սխի վարել: Բայց իր այս կեանքն ալ չկրնար իր ծարաւը յագեցնել, եւ կը փնտռէ ուղիղ ու ճշմարիտ կեանք մը վարելուն զաղտնիքը: Ծամբորդութիւններ կ'ընէ, Ֆրանսա, Գերմանիա, Անգլիա կ'երթայ, շատ նշանաւոր մարդոց զաղափարներուն հետ շփուած կ'ունենայ, բայց նորէն չի կրնար իր փնտռածը գտնել: Երբ 1861ին Ծորտերու ազատագրութիւնը տեղի կ'ունենայ, Թոլսթո իր գիւղը կ'երթայ եւ քանի մը տարի կ'աշխատի բարւոքելու վիճակը ստորին դասակարգի մարդոց, զոր ստացած էին անոնք իր ընդհանրական մէջ զպրոց մը կը հաստատէ անոնց համար եւ ինք կը գործէ հոն իբր անօրէն: Անկէ քիչ վերջ կ'ամուսնանայ եւ 10-15 տարիի չափ իր առանին գործերը, իր երկու հոգեկաւոր գրքերուն՝ Պատերազմ եւ խաղաղութիւն եւ Աննա Գարեգինի՝ հեղինակութիւնները եւ իր կալուածները պահ մը կը լսեցնեն բարձրագոյն կեանքի մը համար իր հոգւոյն պահանջը:

Այն առեւ յիսուն տարեկան էր Թոլսթո եւ մեծահարուստ, ազնուապետական դասակարգին կը պատկանէր. աշխարհածանօթ գրագէտ մըն էր, անձնուէր կին մը եւ զաւակներ ունէր, ալ ի՞նչ բանի պէտք ունէր երջանիկ ըլլալու համար: Բայց Թոլսթո կը պատմէ թէ իր այս վիճակին մէջ այնքան թշուառ կը զգար ինքզինքը որ հազիւ կրնայ անձնասպան ըլլալու փորձութեան յաղթել. բայց անձնասպան չըլլար, քանզի անձնասպանութիւնը վատութիւն է, եւ Թոլսթո վատ մը չէր կ'որոշէ ճշմարտութիւնը գտնել, այս նպատակով կը դիմէ իր բարեկամներուն, համալսարանի բրոֆէսորներուն եւ եկեղեցականներու. բայց մեծ

խորհուրդ մը չի գտներ անոնցմէ։ Իբր գործնական մարդ՝ կը միտտէ գործնական կրօնք մը որ կարող ըլլայ փոխել կեանքը իր հետեւորդներուն։ Բայց իր շուրջը կը տեսնէ կրօնական մարդիկ, որոնք անկրօններէն տարբերութիւն չունէին։ Ապահով էր թէ այս մարդիկը ինքզինքնին կը խաբէին ծէսերով եւ արարողութիւններով։ Ապա կը սկսի ինք իրեն համար ուսանիլ Աւետարանը, եւ կը ջանայ Յիսուսի սորվեցուցածներուն ոգւոյն թափանցել։ «Լեռան Քարոզ»ը մանաւանդ իր ուշադրութիւնը կը դրաւ, եւ կրկին ու կրկին կը կարգայ մինչեւ որ իրերը աւելի յստակ տեսնել կը սկսի։ Ապա իր միտքին վրայ կը ճառագայթէ սա իրողութիւնը թէ Յիսուսի կրօնքը սխալ կրօնքն է, եւ Աւետարանին էութիւնը սէրն է։ Սէր՝ ամէնէն աւելի լայն իմաստով։ Սէր՝ Աստուծոյ, Սէր՝ մարդոց եւ նոյն խալ Սէր թշնամիին հանդէս։ Սէր մը որ երկինքէն կը ճառագայթէր թէ բարիներուն եւ թէ չարերուն վրայ, այն Սէրը որ Գողգոթայի բարձունքէն կը ցոլանար շողարձակ։ Այս համոզումը օրէ օր կը հաստատուի իր մէջ եւ իր բովանդակ կեանքը կը լեցնէ։ Այն ատեն է որ անձնատուանութեան խորհուրդը իր մտքէն բոլորովին կը հեռանայ, եւ մինչեւ այն ատեն իրեն անծանօթ ուրախութիւն մը, բերկրանք մը իր սիրտը կ'ողողէ, այն ատեն է որ իր կեանքին մնացեալ մասը սիրոյ գործերու նուիրել կ'որոշէ, եւ տեսնելով թէ ալ չի կրնար իր նախկին կեանքը վարել՝ կը խզէ այն կապերը որոնք զինքը աշխարհիկ ու պերճ կեանքի մը կը կապէին։ Գեղջուկին տարազը կը հագնի եւ կը սկսի ձեռագին աշխատութեանց ալ պարապել։ Իր սէրը կենդանիներուն վրայ ալ կը տարածուի եւ որսորդութիւնէն կը հրաժարի, քանզի կենդանիներուն ցաւ պատճառելուն մէջ հաճոյք մը չի կրնար

գտնել, եւ այնչափ յառաջ կ'երթայ այս գաղափարին մէջ որ միս ուտելէ զաղբելով բուսական մը կ'ըլլայ, որովհետեւ չի կրնար անասունները սպաննելու գաղափարին հետ հաշտուիլ։

Կրօնքի նկատմամբ իր ունեցած տեսութիւնները, եւ եկեղեցիին վրայ ըրած իր կծու քննադատութիւնները վերջնականապէս արտաքին կուտան զինքը այն եկեղեցիէն, որմէ էապէս զատուած էր արդէն։

Եւ սակայն ահա՛ այս մարդն էր զոր ուսական եկեղեցին վերջերս բանադրեց։

Փոքրիկ պատմութիւն մը, որ Թոլսթոյի ներքին կեանքը աւելի յստակօրէն երեւան կը բերէ, կրնայ տպացոյց մը ըլլալ անոր վսեմ նկարագրին։

Իր փոքրիկ աղջիկը՝ Զաչա՝ տասը տարեկան, երբ օր մը իրենց տան դրան առջեւ կը խաղար գիւղացի ուրիշ տղոց հետ, անոնցմէ մէկը վէճի մը մէջ փայտով ուժգին կը զարնէ Զաչայի թեւին։ Աղջիկը լալով իր հօրը կուգայ եւ արցունքոտ աչքերով կ'ըսէ.

— Հայրիկ, սա տղան ինձի փայտով զարկաւ, աղուոր մը ծեծէ։

Թոլսթոյ իր աղջիկը ծունկերուն վրայ կ'առնէ եւ անոր արցունքները սրբելով.

— Զաչա՛, անուշիկս կ'ըսէ, այդ տղան ծեծելս ինչ օգուտ ունի. աւելի աղէկ չըլլա՞ր որ անկէ սիրուելու կերպը գտնենք. գիտե՞ս, եթէ ես քու տեղը ըլլայի, մառանը պիտի երթայի, աղուոր շաքարներէն առնելով անոր պիտի տայի։

Եւ Զաչա իր հայրիկին ըսածին պէս կ'ընէ։

Եւ եթէ աշխարհի մէջ կայ միջոց մը որ տոնէն աղբերակը պիտի ըլլար այդ տղեկին մարդ ըլլալուն, այդ միջոցը ապահովաբար Թոլսթոյի յանձնարարածն էր։

ՅՈՎՀ. Ս. ԱԼԻԻՔՍԱՆԵԱՆ

ՄԵԾՈՒՄԱՆ ՔՅԻՆԸ

Յունիսի տաք իրիկուն մըն է: Կառքը՝ որուն մէջ մեծփոր քաղքենիի ընկողմանում մը կը ձեւացնէ նիհար երիտասարդ մը, արագ ու թուղ անցքով մը կը վրդովէ գեղի անմարդի փողոցներուն հանդարտութիւնը: Անիւներու գլղղիւնը խորտուրորտ սալայատակին վրայ՝ ամէնուն ուշագրութիւնը գէպի փողոց կը դարձնէ. դուռներու առջեւ նստած կիներ հետաքրքիր նայուածքներ կ'ուզղեն փողոցի այն ուրըն ուրկէ պիտի երեւայ կառքը, պահ մը կ'ընդհատուին պառաւներու գլուխ գլխի մտերմութիւնները րոքին, այդ անձայն ու անհատնում համբերութեամբ մտերմին հետ՝ որ ամէն զանկտուք մտիկ կ'ընէ անձանձրոյթ, եւ՝ քիչ անդին՝ դրան մը առջեւ խմբուած կիներ կը թողուն բամբասանքի թիւը՝ զոր կ'ուրեն հոն իրենց ուրրած մանածներուն չափ երկայն անհատնում:

Կառքը գլղղեւով կ'անցնի՝ երկարատեւ գոռուկի յանկարծակիի բերող տպաւորութիւնը թողլով անլարժ ականջներուն: Երկտասարդն՝ արհամարհոտ ու մեծաշուք երեւոյթով մը անտարբեր՝ հաղիւ կրնայ ճանչնալ բոլոր այն գէմքերն որոնք անակնկալ կերպով մտերիմ ժպիտներ կ'ուզղեն իրեն, որ կապոյտ ակնոցին տակէն հաղիւ մերթ կը հաճի տեսնել բարի եկարի տնւղոտ շարժումները՝ զորս կը գծեն օդին մէջ ծանօթ կիներ իրենց ձեռքի իլիկին հետ: Գլխիբաց ու բոլորի մանուկներու աղմկոտ խումբ մը կը հետեւի կառքին՝ ջանալով հասնիլ ու կառչիլ անոր մէկ կողմին, աղջիկներ՝ կիներ կը վաղճառեն իրարու լուր տալու համար, մինչ կառքը փողոցի մը ուրըն ալ դառնալով կանգ կ'առնէ դածուկ տան մը առջեւ: Գեղացնակ հազուած կին մը՝ որ կանխահասօրէն ձեւացածի երեւոյթ մը ունի, կ'երեւայ դրան առջեւ ու շլացած ուրախութեան զեղումի մը մէջ բառ մը միայն՝ «դաւա՛կա» կը բացադանչէ ձայնով մը

որ խանդաղատանքի ու հպարտութեան չեչտն ունի:

* * *

Հողագործի մը զաւակն էր Կարապետ՝ Տղայ հասակէն՝ համի առած էր դաշտի տաժանդոտ կեանքին՝ ծխախոտի, զիտիայի արտերուն մէջ արեւը գլխուն՝ հողին վայրահալի Այդ օրերէն՝ իր բովանդակ ջանքը՝ ձգտումն եղեր էր ազատագրուիլ այդ կեանքէն:

Վարժարանը թողելէ յետոյ՝ հայրը հաւաներ էր որ իր պղտիկ գիտնական տղուն փափուկ՝ գրիչին վարժուած մատները բրիլլկարծր կոթէն չբրտանան, ու Կարապետ չուկան աշկերտ էր եղեր, անցնելու համար առաւելան քանի մը ծոյլ ամիսները: Քիչ յետոյ կը յաջողէր ինքզինք նետել Պոլիս հեռուոր ազգականի մը մօտ՝ որ բաւական հարուստ վաճառական մըն էր: Հոն՝ վաճառատան մէջ չտես ու անտիրա հարուստներու յատուկ ամէն անտանելի վարմունքներու վարժուեր էր ան ու հակառակ իր կրաւորական աննշան դիրքին, մեծ մարդ դարձած ըլլալու ապուշ յաւակնութիւններ առեր էր:

Պոլիսը երեւակայած էր ան վառարանը ճոխ կեանքի մը՝ որ իր միտքին մէջ ծնունդ կ'առնէր իր մամիկին պատմած հէքեաթներու կեանքին նմանութեամբ: Այդ կեանքը չէր գտածն՝ իրօք՝ այլ տարբեր կեանք մը որ կատարելապէս կը գոհացնէր սակայն իր սահմանափակ միտքն ու չտես աչքերը միմիայն արտաքին մակերեւութային փայլով մը՝ որ կ'արտադրար անխմաստ պերճանքի մը ընդմէջէն: Ատիկա միայն կրնար տեսնել ինքը եւ օ՛հ, երջանիկ կերպով զայն վայելել կը բաղձար:

Ահա իր կեանքի խեղալն որու մօտենալ կը կարծէր քայլ տո քայլ՝ թողլով իր էութենէն այն ամէն ինչն՝ որ գաւառը կը յատ-

[*] Մեծ քաղաք = Կ. Պոլիս:

կանչէր իր մէջ, այնքան արհամարհանքով որքան զգացեր էր դեղացի աղքատ տղու կտաւէ էնթարիին նկատմամբ, երբ կը փոխանակէր զայն օսլայուած փայլուն շապիկին ու փողկապին հետ: Է՛, հիմա դեղը, դեղացիները արհամարհանքի, յոռացումի արժանի բոլորն ալ: Ու դեղը ծնած բլլալ՝ անխոստովանելի, պզտիկցնող թերութիւնը կը մնար թերեւս՝ զոր զգալու յաւն ունէր սիրտին խորը:

Անցան քանի տարիներ, Կարապետի յաղթանակները բազմապատկուեցան՝ կեանքի այս ուղղութեան մէջ՝ գոհացում տալով իր պէրսէր մարդու ըղձանքներուն: Յետոյ տարբեր ուղղութեամբ մը յառաջդիմեց ան մինչեւ փողոցային աղտեղութիւններն՝ որոնց մէջ շատ բան կորսնցուց իր դաւառացի տղու առողջութիւնէն:

Եւ օրին մէկը մտաւորական ու մարմնական գործունէութիւնները ջլատուած՝ սպառած մարդու զգուանքով մը, առեւտրի մը համար փախչիլ ուզեց այս ամէնէն: Ու յիշեց զեղն իր առանձնութեան, հանգարտութեան ու պարզութեան մէջ՝ տեսալ մը կարեկցուութեամբ խառն կարօտի զգացումով՝ որ դէպ ի հոն հակում մը կուտար իրեն:

Քանի մը օր վերջ ինքն էր որ յաղթական անցք մը կը կատարէր իր դեղի փողոցներէն:

* * *

Գեղին մէջ դէպք մը եղեր էր Կարապետի վերադարձը, բամբասանքի եւ ենթադրութիւններու առատ նիւթ՝ որ կը դառնար երկտասարդի վարմունքին, հագուստ-կապուստին եւ վերադարձի պատճառներուն շուրջ, ու շատերը կ'աճապարէին նոյն իսկ յանգիլ եղբակացութիւններու. «Նշանուիլ է կած ըլլալու է, կուտարին մէկը կ'առնէ»:

Կարապետի միտքէն այդպիսի բան չէր անցներ ընտել. անիկա եկած էր կեանքին մէջ դանադանութիւն մը դրած ըլլալու համար ու քիչ մըն ալ զլացնելու համար գեղջուկներն իր մետաքսէ փողկապներով, քթի կապոյտ ակնոցով եւ ուռուցիկ մեծաբանութիւններով՝ որոնք Պոլիս անցուցած իր կեան-

քը դրախտային հանգամանքներով դուշակել կուտային:

Դժբաղդաբար իր կարծածէն շատ անձուկ չըջանալ մը միայն կրցաւ հմայել երիտասարդը: Անդին կ'սպասէր իրեն անգութ հեգնութիւնը՝ որ իրաւացի կերպով կը պատժէր զինքն այնպիսի մականոնումով մը որ երեսին կը զարնէր իր ուրացումը, յետոյ՝ բովանդակ անարժէքութիւնն որ կարտացուլար իր արտաքին չարներէն՝ շատ յայտնի կերպով: Մինձ-քաղքըցին: Կըրէ մը ձութ եղեր կը ծամծմուէր այս անունը մինչեւ փողոցի խէղներու բերնին մէջ:

Անդին Կարապետի մայրն ուրիշ մտահոգութիւններէ պաշարուած՝ օրին մէկը կանչեց զինքն ու դարձեւանքոտ խօսքերէ յետոյ «Կարապետ, քեզ պըտը նշանեմ», ըսաւ վարանոտ:

Նշանուիլ, կապուիլ յաւիտենապէս հաստ մէջքով գեղջուհիի մը հետ, թողուլ Պոլիսը ու դալ դեղը, ապրիլ շինական կեանքը, սոսկալի դատապարտութիւն մըն էր իրեն համար, սակայն հասկնալու համար թէ գեղին մէջ ո՞վ կրնար ըլլալ իրեն արժանի, միամիտ հարցում մը ուղղեց մօրը.

—Որի՞ պիտի նշանես դիս, մայրիկ:

—Վո՞ւ ուզես նէ ան է քուկ նշանածդ, զաւակս, ամա էս ար փոռած՝ դուռն եմ: Հաւնիս նէ սա մեր դրացին Հաճի Գառնիկ աղային ախջիկը կ'ուզիք, շատ աղըկուկ, բսունի ախջիկ է, պակտսութիւն չունի, աղւոր, մաղերը ծովու պէս, հէմ ձառքէն ար ամմէն բան կուգայ, զէնկինի ախջիկ չ'ըմանիր, թէղկեա՛ս մը կը գործէ քի ձառքերը չեն էրւար:

—Ինձի թէղկեա՛ս դործող աղջիկ պէտք է, պատասխանեց տղան կտրուկ ու վայրկեան մը վարանելէ յետոյ, մտածեմ քիչ մը:

Մայրը կ'այրէր իր զիտնական տղուն չնորհիւ հարուստ խնամի մը ունենալու տեսնանքով՝ որ իր սեւեռեալ դադափարն էր արդէն: Իսկ տղան՝ փքանալով հանգերձ գեղի ջրին աղջիկը մերժած ըլլալու մեծամտութեամբ, ապագային գեղին մէջ աներոջ գիրքը բռնելու կապոյտ երագովն արբշխո՛ւ:

չատ պնդումներէ վերջ կուտար իր հաւանութիւնը, զրեթէ առանց հոյն իսկ նկատի առնելու աղջիկն՝ որու շուրջ այնքան խնամով դովասանքներ կը յօրինէին ամէն օր իր ականջն ի վար:

Մինչեւ հիմա ոչ ոք խորհած էր սակայն աղջկան ծնողքի տրամադրութիւններուն վրայ: «Ձեռքով զրածի պէս գիտեմ, կուտան, մեր մանչմէն աղիկը պըտը դռներն ա՛» կը բացաբանէին ամէնքը:

* * *

Գեղի ամէնէն հարուստն էր հաճի Գառնիկ աղան. շնորհիւ իր հարստութեան գեղին մէջ գրաւած էր շատ աղքեցիկ զիրք մը՝ որ լայնօրէն դոհացում կուտար իր չորպաճիկ ճղճիմ փառասիրութիւններուն: Գեղին մէջ չկար հանրային դործ մը որուն մէջ իր հաւանութիւնը պակտէր ու չկար մէկն որ իր երկար վերարկուին քղանցքը տեսնելուն պէս յարգանքի շարժում մը չընէր: Ու սրբան անողորմօրէն պահանջկոտ էր ինքզինք յարգել տալու մասին:

Ընտանիքին մէջ խստաոիրտ, պահանջկոտ ու դժուարամատչելի էր: Միակ աղջիկը զոր ունէր — ամէնէն համարձակն իր մօտ — ամբած մկենելի վախկոտութիւնն ունէր իր ներկայութեանն ու ինչպէս մայրն, ինքն ալ հլու համակերպողն էր՝ հօրը հրամաններուն՝ յաճախ խիստ ու վճռական:

Ահաւասիկ այս մարդուն աղջիկն էր որ ուղեւ կուգար Կարապետի մօրաքոյրը շատ վախկոտ զղուշաւորութեամբ մը:

Գառնիկ աղա՝ կնոջ ներկայացած ատեն՝ նախ կարծեր էր թէ սովորականին պէս ցաւը լայու եկած խեղճ կին մըն էր որ իր ոտքերուն պիտի իյնար. պաղատէր՝ իր աջակցութիւնը, շնորհը խնդրելու համար: Բայց երբ կինը վարանոտ խօսքերէ վերջ «Աստուծուն հրամանով» աղջիկը Կարապետին ուղեղ, բարկութեան պողպէկում մը ունեցաւ ան.

— Սա ձեր զաւորին, անանկ չէ՞, պողաց կնկան երեսին, Ըսթանպօլ խղմէթեարութիւնով ծակ ճէպին մէջ քանի մը փարա ժող վեր հոս էկաւ, ինքզինքը բա՛ն մը գիտցաւ ա՛, անցած օր տեսայ զինքը ճիւղ ճիւղին վրայ՝ անցած ատենս. անիկա տահա իս չճաշնար: Ատանկ մարդու ախջիկ չունիմ տալու:

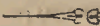
* * *

Յաջորդ առտուն մութն ու լուսուն գեղի եղերքէն կառք մը կը սպրդէր. Կարապետն էր մէջինը՝ որ ա՛լ չվերադառնալու գիտումով մը կը փախէր ապերախտ, դեղէն, Լքում մը հողիին մէջ, իր բւերեղէ պալատներուն ու կապոյտ երազներուն շառաչող կործանումի ձայնին մէջէն յսակօրէն կը կրկնուէր ականջին Գառնիկ աղայի խօսքը. «ճիւղ ճիւղին վրայ՝ անցած ատենս»: Ու ցաւոտ գիտակցութիւնը կունենար իր ապագայի սպանումին:

Յետոյ յանկարծ խորհելու տարբեր ուղղութեան մը կը հետեւէր: Ինչ, մօրն այնքան պաղատանքներէն յետոյ միայն հաւանութիւնը տալ անուելու այդ գեղջուկ աղջիկը, կատարեալ զոհողութիւն մը իր կողմէն, ու ատոր համար իսկ՝ անարդուի գեղացիէ մը, իջնել իր քաղքէնի երիտասարդի փառքի բարձրութիւններէն, լսել իր ծաղրական մականունն ականջն ի վար, ծամծմուիլ ամենուն բերնին մէջ, անհանդուրժելի էր իրեն:

Հիմա հողէ կոտրած պտուկի մը կը նմանէր ան գեղին մէջ, պտուկի մը զոր տանտիկինն այնքան խնամով ու դուրսդուրանքով պահելէ յետոյ կը նետէ փողոց. փողոցի աղաք հաճոյք կը զգան զայն ջարդ ու փշուրնելով ու ամէն անցորդ վրայէն կ'անցնի կոխտակով զանոնք:

Կը փախչէր անձայն, կառքին անկիւնը կծկած:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱԻ

ՄՏԱՇՈՒԹԻԻՆՔ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ

ՀԱՅ. ՍՈՒՐԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

Ճոխ եւ գեղեցիկ պարունակութեամբ

Գրեց՝ ԳԻՍՏԱԿ

Կը յանձնարարենք ընթերցողներուն

Ն Ա Մ Ա Կ Ա Տ Ո Ւ Փ

Բարիգ. Վ. ՔՀ. Բ. — Շնորհակալութիւն Գրանձեցինք, Ղրկուեցաւ:

Ամասիա. Հ. ԷՖ. Խ. — Կընդունինք ու կը վաւերացնենք: Ուղղածին պէտք — Կապանէք Անշուշտ, եթէ ու եւ է պատճառ չըլայ անոնց:

Տեր եւ Տիօրեմ

Հ. ՍՏԵՓԱՆ Խ. ԻԻԹԻԻՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍՍԳԱՆԱՆ

Կայաքա, Գուրշումլու, Խան, քիւ. 7

գեղի
պետն
ուսում
ւմ մը
ն ու
նուսի
նուէր
«Տիւր
ուսում
սգայի

ուղւ
նքան
անու
Ջիկը
ն ու
մը
ատքի
ական
մուկ
ի էր

նմա
տան
րան
ողողի
վշուր
անցնի

կիւնը
ուն

ի

նր

ժիւն

ը ու
սպա
չըւ

„Բիշրակն“ի հասցեն փոխուած ըլլալով, Տեղադրեալ
վերաբերեալ նամակները այսուհետեւ պէտք է ուղղուին.
ՂԱԼԱԹԻԱ, ԳՈՒՐՇՈՒՆԼՈՒ ԽԱՆ 7, ՍԱԳԱԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

ՊԱԼՔԱՆ

ԱՌԱՋՆԱԾՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՍՈՖԻԱ

Դրամագլուխ, պահեստ եւ
Երաւաւորութեան գումար

7,500,000 ՖՐԱՆԿ

Ապահովագրութիւն ընդդէմ հրդեհի
կենաց եւ փոխագրութեանց
խիստ չափաւոր գիներով

Դրամատուն ընկ., Կ. Պոլիս, ԳՐԷՏԻ ԼԻՅՆԷ

Ընդհանուր Գործակալութիւն Թուրքիոյ

Ղալաթ, Մէլիքի-է-Քոչը, Ճէմաթ-Խան, Բէ-4

Գաւառացի համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կը փնտռուին:

ԼԷ ԲՐՕՎԵՆՍ ՐԵՒԻՆԻ (Les Provinces Réunies)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ ՆԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐՈՒ

Կեդրոնացեղի՝ Պրիսիսէլ

Ընկերութիւնը կ'ապահովադրէ հրդեհի
դէմ ամէն տեսակ շէնքեր, մթերք եւ
կարասի, թէ՛ Մայրաքաղաքիս եւ թէ՛
բովանդակ թուրքիոյ մէջ: Ապահովա-
գրութիւն ընդդէմ արկածներու, խիստ
նպաստաւոր պայմաններով:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԿԻՆՆ ԻԲՐԵԻ ՕՐԻՈՐԴ ԲՐՈՖ-ՀԵՌՄԱՆ ՔԼԵՆՔԷԻ ԳՈՐԾԸ

Թարգմ. Մ. Կ. ՆԱԶԻԿԵԱՆԻ

Գին 10 դր.